

Ideler. Zoals men uit de jaartallen kan zien overleed Langermann juist in de tijd toen Ideler zijn werk aan de Charité begon.

IV. Het wordt tijd weer tot Ideler en diens speciale opvattingen terug te keren. Ik vermeldde reeds dat Ideler ongeveer 30 jaar gewerkt heeft aan zijn klinische en theoretische taak. Wat dit laatste aspect betreft, ook hier stuiten wij weer op de moeilijkheid van een rechtvaardige en adequate interpretatie van Idelers opvattingen. Meestal wordt gezegd dat Ideler in de onbeheerste „Leidenschaft” de hoofdoorzaak van de geestesziekten zag. Deze onbeheerste Leidenschaft geeft als term opnieuw gemakkelijk aanleiding tot misverstand. Men moet zich afvragen wat hier onder de term „Leidenschaft” verstaan dient te worden. Ik zei reeds dat men hier in wezen met een echte psychologische theorie te maken heeft. Ideler had deze opvatting voor een belangrijk deel ontleend aan het werk van Langermann. Naar ik meen moet men de zaak zó voorstellen, dat het begrip „Leidenschaft” niet in de eerste plaats als een morele aangelegenheid gezien moet worden, maar belicht moet worden in het kader van de drifttheorieën. Voor Ideler is een werkelijke psychiatrie niet mogelijk zonder de anthropologie als leer van de totale mens. Deze leer kan pas haar werkelijke inzichten ontwikkelen door een grondige kennis van de dubbele natuur van de mens. Deze dubbele natuur is gelegen in de strijd tussen de vrije geest en de gebondenheid aan de natuur. Hierbij komen tal van anthropologische problemen aan de orde. De Leidenschaft moet bij de gezonde mens opgenomen worden in het grote geheel van de geestelijke en morele waarden. Komt zij daarvan op de een of andere manier los te staan, met name door een hypertrophie van het driftleven, dan ontstaan tal van geestelijke afwijkingen. In wezen hebben wij hier te maken met een opvatting die veel trekken van overeenkomst vertoont met de huidige meer dieptepsychologisch georiënteerde beschouwingen. Beide kanten van de zaak zijn van even groot belang. Een nauwkeuriger kennis van het driftleven is een ideaal dat Ideler steeds voor ogen gestaan heeft. Hij gebruikte bij de analyse van het driftleven nog termen als toorn, wrok, vrees, angst, en hij schilderde op vaak indrukwekkende wijze de pathologische werking die deze affecten op het psychische leven van de mens uitoefenen. Later zal men bij Wernicke in zijn leer over de overwaardige ideeën een zelfde dynamiek terug vinden. Voor Ideler is het een onbetwistbaar feit dat Leidenschaft en Wahnsinn langs talrijke „Abstufungen” in elkaar overgaan. Er is geen enkel pathognomisch teken dat alleen